

Betrokken burgerschap beste medicijn tegen vertrouwenscrisis in westerse wereld

Pieter Couwenbergh
Amsterdam

De wereld is opnieuw in de greep van de financiële markten. Die beuken op de regeringen van de eurozone, nadat ze eerder al de Democraten en Republikeinen in de Verenigde Staten hadden opgejaagd, totdat die het schuldplafond fors ophoogden.

'Alleen met indrukwekkende en grote getallen maak je indruk op de markten. Alleen dan verleggen ze hun aandacht. Zo werkt het nu eenmaal', zei financieel bestuurder Bert Bruggink van de Rabo daarover eerder deze week.

Maar de markten, dat zijn wij zelf. Hans Dijkstra, registeraccountant bij een van de grote vier, vindt de passiviteit waarmee we de markten (of beleggingsmodellen) onze toekomst laten bepalen, symptomatisch voor de huidige tijd. In zijn boek *Goed bestuur in de egoïsteneconomie* kraakt hij harde noten over de westerse samenleving waarin de langdurige vrijheid die burgers genieten, is verworden tot vrijblijvendheid en passiviteit, alsof het hun allemaal niet aangaat. Een tijd ook waarin het rentmeesterschap heeft plaatsgemaakt voor onverschillige eigenaarschap, waarbij calculerende burgers kiezen voor hoog dividend en snelle koerswinst nu, in plaats van na te denken over een duurzame toekomst. Een tijd ook waarin de macht van de geldeconomie en de financiële sector te groot is geworden; de indexverlaan is belangrijker dan goed doen.

De onverschilligheid van burgers heeft geleid tot steeds slechter bestuur, zo stelt Dijkstra. Neem de pensioenfondsen. Waarom is er zo weinig debat met en verantwoording aan premiebetalende burgers over het beleggingsbeleid? Voortdurend kopen en aankopen van aandelen of obligaties spekt alleen maar de financiële industrie. Waarom is de beloning voor fondsmanagers gericht op het jaarlijks verlaan van de index, terwijl de beleggingshorizon van de gemiddelde burger zo'n dertig

De macht van de geldeconomie is te groot. Financiële markten worden omschreven als krachten waartegen weinig valt te beginnen. Maar die markten zijn wij zelf.

Foto: Xinhua

Het stembiljet is verworden tot een klachtenformulier, betrokkenheid bij de politiek is gering

jaar is? Een debat over beleggingsbeleid leidt tot bewustwording, en dat leidt weer tot betrokkenheid.

Pensioenfondsbestuurders zouden hun achterban veel meer bij het beleggingsbeleid moeten betrekken, verantwoording moeten afleggen, keuzes moeten voorleggen. 'En dat gaat verder dan de vraag of er wel of niet in de wapenindustrie wordt belegd. Wil je Organon of Numico voor veel geld verkopen met het risico een stuk lokale kennisindustrie te verliezen? Nu wordt te veel gedaan alsof er geen keuze is.'

Burgers moeten weer invloed willen hebben bij politieke partijen, bewoners- en patiëntenverenigingen, vakbonden en ondernemingspensioenfondsen. 'Ze moeten

hun tijd en kennis investeren in zaken van maatschappelijk nut in plaats van het eigenbelang op korte termijn te laten prevaleren'.

Het onverschillige eigenaarschap is doorgedrongen in alle vezels van de samenleving. Het stembiljet is verworden tot een klachtenformulier, de betrokkenheid bij de politiek is gering. Zaken worden overgelaten aan professionals, of het ambtenaren, beroeps politici of managers zijn.

Dijkstra wijst op de kracht van lang bestaande familiebedrijven en coöperaties, waar de dagelijkse leiding in handen is van ingehuurde professionals, maar waar de eigenaren de vinger aan de pols houden. Bij een scheiding tussen eigendom en professioneel ma-

nagement zal het bestuur (en intern toezicht) volgens Dijkstra alleen goed functioneren bij betrokken eigenaars.

Dijkstra spaart zijn eigen werkring niet, die van de controlerend accountant. De accountancy is de gevangene van de commercie en heeft nog geen oplossing gevonden voor dit dilemma. Na de Enron-affaire was het vertrouwen weg, waardoor de beroepsgroep een externe toezichthouder (Autoriteit Financiële Markten) heeft gekregen. Dat heeft de bankencrisis niet voorkomen. Toezicht op bedrijven en accountants alleen is dus niet de oplossing. Dijkstra's oplossing: 'Leg de controletaak dan bij de commissarissen. Zet professionele accountants in de raad en maak commissarissen eindverantwoordelijk.'

Dijkstra pleit sowieso voor minder afhankelijkheid van de adviesindustrie (inclusief de zakenbanken), die hij de 'hulptroepen van de macht' noemt. 'Ze hebben een goed en gemakkelijk leven. Geven advies en laten zich daar goed voor betalen, maar geven bij de huidige crisis niet thuis. Het is eigenlijk verbazingwekkend dat ze daarmee weggomen.' Er wordt te weinig verantwoordelijkheid genomen voor eigen daden. En het beloningsmodel voor bijvoorbeeld zakenbankiers (percentage van een deal) geeft verkeerde prikkels. De governance van de adviesindustrie zelf voldoet volgens Dijkstra ook niet aan de normen voor goed ondernemingsbestuur.

De crisis zal iedereen pijn doen. Wellicht is dat de catharsis die nodig is om van mensen weer kritische aandeelhouders en betrokken burgers te maken. 'Het zal de kwaliteit van het bestuur ten goede komen.'

'Goed bestuur in de egoïsteneconomie', Hans Dijkstra. (Uitgeverij Mediadwerf, ISBN 978 94 90463007)

